

DE CONCURRENTIEPOSITIE VAN DE NEDERLANDSE VARKENSHOUDERIJ IN DE EG



ir. W.H.M. Baltussen
gedétacheerde
LEI

In het kader van een onderzoek naar de "perspectieven voor de export van levende varkens en mestbiggen" (LEI-mededeling 392) is de kracht van de Nederlandse varkenshouder ten opzichte van zijn collega's in de EG bekeken. Met name in een periode met lage prijzen zoals we die nu al ruim anderhalf jaar kennen, moet de kracht worden getoond. In dit artikel is kort samengevat wat de sterke en zwakke punten van de Nederlandse varkenshouderij zijn. Ook is aangegeven waar nog kansen liggen en uit welke hoek de sector wordt bedreigd. De situatie is steeds bekeken ten opzichte van collega-varkenshouders in het buitenland. Dit levert een ander beeld op dan bijvoorbeeld vergelijking met Nederlandse melkveehouders.

De sterke punten

Het eerste sterke punt van de Nederlandse varkenshouderijsector is de hoge "winst" die per dier wordt gerealiseerd. Alleen de Engelse varkenshouder realiseert ongeveer gelijke resultaten per dier. In Denemarken en in Frankrijk is de winst per dier iets lager. In de overige lidstaten van de EG worden in de varkenshouderij slechte resultaten behaald ten opzichte van Nederland.

De relatief grote winst per dier wordt gerealiseerd door:

- een gunstige bedrijfsstructuur. In Nederland komen veel varkens per bedrijf voor. Met name in de zeugenhouderij is de specialisatie ver gevorderd. Alleen in Engeland is de bedrijfsstructuur nog iets gunstiger.
- goede technische resultaten per zeug en per mestvarken. In Engeland zijn de technische resultaten per zeug beter, maar per mestvarken iets slechter. In Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje en Denemarken worden op de grotere bedrijven

technische resultaten behaald die vergelijkbaar zijn met die in Nederland. Het aandeel van de grotere bedrijven in de totale productie is in deze landen lager.

- lage prijzen voor het voer. De ligging van de varkenshouderij vlakbij de grote overslaghaven Rotterdam en de geavanceerde mengvoerindustrie zorgen voor hoogwaardige mengvoerders tegen relatief lage prijzen.
- grote concentratie van de varkenshouderij waardoor de transportkosten van voer, biggen en slachtvarkens laag zijn.
- de productie van mestvarkens met een redelijk slachttrendement, redelijke vleespercentage, weinig p.s.e.-vlees en de kleine verschillen tussen de dieren.

Het tweede sterke punt van de Nederlandse varkenshouderij is de organisatie van deze sector. De Nederlandse varkenshouder kan profiteren van producten en diensten van gespecialiseerde mengvoerindustrie, fokkerij-groeperingen en KI-instellingen, dierenartsen en slachterijen. De goede organisatie van de sector heeft drie voordelen:

1. gunstige prijzen voor diensten en producten;
2. een stimulering tot specialisatie;
3. een goede kennisdoorstroming. Varkenshouders profiteren hierdoor sneller van bijvoorbeeld verbeteringen in de voersamenstelling.

Een sterke band tussen de primaire sector en de toeleverende en afnemende industrie is er met name in Nederland en Denemarken. In Spanje en Italië is een kleine groep zeer grote varkenshouderijbedrijven die vrijwel volledig zijn opgegaan in de industrie. Op deze manier profiteert maar een deel van de varkenshouderijbedrijven van de voordelen van een goede organisatie. In Frankrijk (Bretagne) probeert men door het opstellen van producentengroeperingen te profiteren van deze voordelen.

Algemeen kan worden gesteld dat een concentratie van varkens noodzakelijk is om een goede organisatie van de sector te verkrijgen. Is een goede structuur eenmaal bereikt dan wordt alles in het werk gesteld om elkaar te helpen en ieders positie te versterken. Niet

alleen is de varkenshouderij afhankelijk van de industrie, ook de industrie is afhankelijk van de varkenshouderij.

Het derde sterke punt van de Nederlandse varkenshouderij is de organisatie van onderzoek, voorlichting en onderwijs.

Met name in de intensieve veehouderij volgen de ontwikkelingen elkaar snel op. Een goede kennis van de varkenshouder, goed onderzoek en voorlichting zijn nodig om de nieuwe ontwikkelingen snel in de praktijk te brengen. Het geven van onderwijs en voorlichting en het doen van onderzoek brengen kosten met zich mee. Deze kosten zijn lager in gebieden waar veel varkenshouders met veel varkens per bedrijf voorkomen. Alleen in zo'n situatie is het opzetten van zeer gespecialiseerd onderwijs, voorlichting en onderzoek rendabel. Binnen de EG staat Nederland op eenzame hoogte als het gaat om de organisatie en specialisatie van onderzoek, voorlichting en onderwijs voor de varkenshouderij.

De zwakke punten

De Nederlandse varkenshouderijsector kent eigenlijk maar één zwak punt, wat tevens de kracht van de sector is. Dat is de concentratie van de varkenshouderij.

In Nederland is de varkenshouderijsector afhankelijk van de export en komen veel varkens in een relatief klein gebied voor. Door de specialisatie binnen de sector zijn er relatief weinig gesloten bedrijven in Nederland. Het gevolg is dat veel verplaatsingen van dieren tussen bedrijven plaatsvinden. De problemen op het gebied van de diergezondheid worden daardoor steeds groter. De afnemers van hun kant wensen dat bepaalde ziekten niet meer voorkomen. Dit leidt tot hoge kosten om uitbraak van ziekten te voorkomen en zodoende de export veilig te stellen. In de toekomst zullen op dit terrein de eisen worden verscherpt. Dan zullen extra kosten moeten worden gemaakt om de gezondheidsproblemen in de hand te houden.

Een tweede gevolg van de concentratie is dat in een klein gebied veel mest, stank en ammoniak vrijkomt. De gevolgen die dit heeft voor het milieu, heeft geleid tot binnenlandse wetgeving op dit terrein. Voor de komende jaren kunnen meer regels ter beperking van de ammoniakemissie worden verwacht. Voor de varkenshouder betekent dit dat de kosten voor de productie van varkens zullen stijgen. Ook in andere EG-landen bestaan regels op het terrein van het milieu. In Duitsland en De-

nemarken zijn de gevolgen van die eisen nauwelijks anders dan in Nederland.

Alleen doordat de concentratie en specialisatie niet zover is voortgeschreden, zijn de extra kosten voor de varkenshouderij daar minder groot.

De bedreigingen

In het voorafgaande is het al deels aangegeven; de gunstige concurrentiepositie van de varkenshouderij in Nederland wordt bedreigd door relatieve kostenverhogingen of opbrengstverlagingen ten opzichte van het buitenland. Deze zijn het gevolg van:

- meer milieuwetgeving op nationaal niveau;
- het vrijwel wegvallen van de WIR-regeling;
- wetgeving op EG-niveau ten aanzien van de diergezondheid;
- afbraak van monetair compenserende bedragen binnen de EG;
- een verhoging van de medeverantwoordelijkheidshoofden op de teelt van granen. Daardoor stijgen de mengvoerprijzen ten opzichte van de prijs van zelf geteelde granen;
- het invoeren van vaste heffingen op granen en andere mengvoedergrondstoffen. Bij de GATT-onderhandelingen staat dit ter discussie. Het kan betekenen dat de prijs van varkensvoer in Nederland met 5% stijgt. Voor het buitenland, waar geen of nauwelijks grondstoffen voor veevoer worden geïmporteerd, zal de prijsstijging lager zijn.

De kansen

Tegenover de bedreigingen die de Nederlandse varkenshouderij tegemoet gaat zien, zijn er ook enkele kansen.

De EG is de laatste jaren sterk uitgebreid met Griekenland, Portugal en Spanje. De varkenshouderij in de zuidelijke EG-lidstaten is slecht ontwikkeld. Voor deze gebieden worden de grootste bevolkingstoename en de grootste stijging van het varkensvleesverbruik per hoofd van de bevolking verwacht.

De goede organisatie van de sector biedt goede vooruitzichten om de afzet te vergroten. Hierdoor kan de prijs voor varkensvlees zich voor de varkenshouderij gunstig ontwikkelen.

Daarnaast kan de productie van verschillende soorten varkensvlees de opbrengst uit de sector vergroten. Men kan hierbij denken aan scharrelvarkensvlees of vlees met een IKB-merk. Voorwaarde is dan wel dat de extra

opbrengsten hoger zijn dan de extra kosten. Een andere kans voor de Nederlandse varkenshouderij is de afbraak van de handelsbelemmeringen tussen EG-landen.

Dit heeft tot gevolg dat de kosten voor transport van dieren naar andere EG-landen zullen dalen (minder wachttijden, minder formaliteiten etc.). Dit kan een relatieve verhoging van de opbrengstprijzen voor de Nederlandse varkenshouder tot gevolg hebben.

Tot slot

In het verleden is de Nederlandse varkenshouderij als winnaar uit de bus gekomen in de concurrentieslag met collega-varkenshou-

ders uit andere EG-landen. Voor de komende jaren wordt de gunstige positie door vele nationale maatregelen en door EG-maatregelen bedreigd. Aan de andere kant bestaan er ook nog kansen om de concurrentiepositie te verbeteren. Om de gevolgen van de bedreiging zo klein mogelijk te houden en om de kansen zo goed mogelijk te benutten, is een goede samenwerking in de gehele varkenshouderijsector noodzakelijk. De goede organisatie van de sector, het hoge kennisniveau en de goede kennisdoorstroming zijn hierbij belangrijke voorwaarden. Dit was in het verleden één van de sterke punten van de varkenshouderij.

Er is dus nog hoop.

P-GEHALTE IN MESTVARKENSVOER KAN OMLAAG



ir. G. v.d. Peet
Instituut voor
Veevoedings-
onderzoek
(IVVO) te
Lelystad

Een lager fosforgehalte (P-gehalte) in het voer leidt ook tot minder fosfor in de mest en urine. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan de oplossing van de mestproblematiek. Fosfor in het mestvarkensvoer is noodzakelijk, onder andere voor de groei en de botstevigheid. Een onderzoek op het Varkensproefbedrijf "Zuid- en West-Nederland" te Sterksel heeft uitgewezen, dat het gehalte aan fosfor in het voer omlaag kan zonder problemen. De technische resultaten en de gezondheid van de dieren blijven gewaarborgd.

Fosfor is noodzakelijk

Een mestvarken heeft fosfor nodig voor allerlei stofwisselingsprocessen en voor de vorming van vlees en botten. Een varken van 100 kg bevat ongeveer 500 gram fosfor, waarvan 375 gram in het bot en 125 gram in het vlees is vastgelegd. Gemiddeld heeft een mestvarken per kg groei 5 gram fosfor nodig. In het begin van het mesttraject is echter meer fosfor nodig, dan vlak voor het afleveren. In het begin van het mesttraject groeien vooral de

botten. Hiervoor is verhoudingsgewijs veel fosfor nodig.

Fosfor in de mest

De fosfor in het mestvarkensvoer bestaat uit twee delen: een verteerbaar en een onverteerbaar gedeelte. De verteerbare fosfor wordt door het varken gebruikt voor onderhoud en groei. Het teveel aan verteerbaar fosfor in het voer wordt met de urine weer uitgescheiden. Het onverteerbare deel van de fosfor komt in de mest terecht.

De hoeveelheid fosfor in de mest en urine kan beperkt worden door de hoeveelheid fosfor in het voer beter af te stemmen op de behoefte van het mestvarken.

Alle verteerbare fosfor wordt dan door het varken benut en niet in de urine uitgescheiden.

Onderzoek op Sterksel

Op het Varkensproefbedrijf te Sterksel is onderzocht of onder praktijkomstandigheden een vermindering van de fosforuitscheiding in de mest en urine mogelijk is. De varkens werden onbeperkt gevoerd en waren in groepen gehuisvest.

Het onderzoek is uitgevoerd met 412 groepsgehuisveste beren, borgen en zeugen die onbeperkt zijn gevoerd. De varkens kregen van opleg tot ongeveer 40 kg gewicht babybiggenkorrel verstrekt. Daarna werden voeders verstrekt met een verschillend gehalte aan fosfor, wat bereikt is door het toevoegen van voederfosfaat. Aan het voer met het laag-